

Tomasz Mataczyński

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

PRZEBIEG RESTRUKTURYZACJI GOSPODARKI UKRAINY W OKRESIE TRANSFORMACJI – PRZYCZYNY NIEPOWODZEŃ

Wprowadzenie

Restrukturyzacja gospodarki jest jednym z procesów bezpośrednio powiązanych z jej transformacją. W warunkach będących następstwem wieloletniego funkcjonowania systemu centralnie sterowanego jest to zadanie wyjątkowo trudne, a jego powodzenie uzależnione jest od przyjęcia i realizacji odpowiedniej strategii reform.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie procesów restrukturyzacji w gospodarce Ukrainy, w kontekście toczącej się jednocześnie transformacji, oraz próba oceny przyczyn jej niepowodzenia. W pierwszej części przedstawione jest pojęcie transformacji oraz jego powiązania z restrukturyzacją gospodarki. W części drugiej zostały przeanalizowane główne etapy transformacji i restrukturyzacji na Ukrainie, a w części trzeciej podjęto próbę ich oceny, a także przyczyn niepowodzeń.

Praca została zrealizowana na podstawie studiów literaturowych: wybranych opracowań źródłowych oraz danych statystycznych.

1. Restrukturyzacja gospodarki w procesie transformacji

Proces postsocjalistycznej transformacji gospodarczej rozpoczął się w Europie Środkowej i Wschodniej na przełomie lat 80. i 90. XX w. w następstwie upadku systemu socjalistycznego. Jej istotą jest całkowita zmiana istoty systemu ekonomicznego. Obejmuje ona całokształt zmian w gospodarce, związanych z przejściem od systemu centralnie planowanego do rynkowego, a więc polega na stworzeniu rynkowych warunków funkcjonowania wszystkich podmiotów

gospodarczych¹. Jej wprowadzenie wymaga budowy struktur instytucjonalnych, które tworzą warunki do przeprowadzenia zmian w zakresie stosunków własnościowych oraz wprowadzenia mechanizmów regulacyjnych właściwych gospodarce rynkowej².

Uznaje się, że przeprowadzenie procesu transformacji ma prowadzić do realizacji następującej wiązki celów: wzrostu efektywności gospodarowania zasobami, poprawy równowagi makroekonomicznej, zmiany struktury własnościowej gospodarki, sformułowania nowej roli państwa w gospodarce³. Ostatecznym celem przemian jest więc wprowadzenie takich rozwiązań systemowych, żeby siły rynkowe możliwie najlepiej służyły efektywnemu oraz stabilnemu rozwojowi gospodarki i państwa.

Wprowadzenie mechanizmów rynkowych wymusiło rozpoczęcie procesów restrukturyzacji gospodarki obciążonej poważnymi zniekształceniami strukturalnymi, będącymi efektem wieloletniego funkcjonowania systemu socjalistycznego⁴. Stosowanie centralnego zarządzania oraz miękkich ograniczeń budżetowych miało niekorzystne dla gospodarki konsekwencje w kilku obszarach. Przede wszystkim, logika ich funkcjonowania nie wymagała od istniejących przedsiębiorstw działania produktywnego, dlatego też nie spełniały one podstawowych wymogów efektywności⁵. Ważnym tego następstwem było też stałe niedopasowanie struktury podaży do struktury popytu – wzrost nieefektywnej i niepotrzebnej z punktu widzenia społecznego produkcji przemysłowej odbywał się przy jednoczesnym chronicznym braku towarów i usług konsumpcyjnych. Uzasadniało to określanie socjalizmu mianem „gospodarki niedoboru”, której cechą był rozwój niewłaściwie ukierunkowany⁶. Nieuchronną konsekwencją niesprawności systemu było rozpoczęcie procesu transformacji gospodarczej i restrukturyzacji.

¹ M.G. Woźniak: *Ekonomiczne problemy krajów postsocjalistycznych. Cz. 2: Deregulacja, demopolizacja, prywatyzacja i restrukturyzacja*, Wydawnictwo AE, Kraków 1995, s. 8; M. Naśiłowski: *Transformacja systemowa w Polsce*. KeyText, Warszawa 1995, s. 17.

² J. Kaczmarek, P. Krzemiński, P. Litwa, W. Szymła: *Procesy zmian w okresie transformacji systemowej. Prywatyzacja, restrukturyzacja, rynek kapitałowy*. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Kraków 2005, s. 26; Por. S. Fischer, A. Gelb: *Problemy reformy gospodarki socjalistycznej*. „*Ekonomista*” 1991, nr 2-3.

³ J. Kaczmarek, P. Krzemiński, P. Litwa, W. Szymła: *Op. cit.*, s. 29.

⁴ M. Belka: *Doświadczenia polskiej transformacji – mikroekonomiczne podstawy i makroekonomiczne uwarunkowania*. W: *Restrukturyzacja przedsiębiorstw w procesie transformacji gospodarki polskiej*. T. I. Red. E. Mączyńska. Wydawnictwo DiG, Warszawa 2001, s. 35.

⁵ A. Aslund: *Jak budowano kapitalizm. Transformacja Europy Środkowej i Wschodniej, Rosji i Azji Środkowej*. Książka i Wiedza, Warszawa 2010, s. 28.

⁶ J. Kornai: *The Socialist System. The political Economy of Communism*. Princeton University Press, Norton, New York 1990, s. 360; *Dynamika transformacji polskiej gospodarki*. Red. M. Belka, W. Trzeciakowski. Poltext, Warszawa 1997, s. 137-138.

Restrukturyzacja gospodarki oznacza proces przebudowy jej struktury, prowadzący do zwiększenia efektywności danego systemu gospodarczego⁷. Wynika z tego, że realizacja procesu restrukturyzacji wspiera osiągnięcie głównego celu transformacji, jakim jest wzrost społecznej efektywności gospodarowania. Warunkiem koniecznym skutecznej realizacji jest jednak kompleksowość i spójność programu działań, zmierzających do możliwie szybkiego ustanowienia instytucji rynkowych.

Zakres i głębokość niezbędnych przeobrażeń w procesie transformacji wymusza specyficzne podejście do zmian strukturalnych. Ze względu na ogromny zakres przemian wydaje się, że restrukturyzacji gospodarki nie można pozostawić wyłącznie samoregulującemu się mechanizmowi rynkowemu. Dlatego też wśród obszarów aktywności państwa powinno znaleźć się sformułowanie polityki strukturalnej, obejmującej identyfikację głównych kierunków restrukturyzacji. Taka ingerencja jest konieczna, gdyż nawet jeśli uznamy, że rynek jest najefektywniejszym regulatorem, to w krajach transformujących swoje gospodarki nie występuje jeszcze jego forma w pełni działająca i zinstytucjonalizowana. Ponadto istnieją obszary, w których mechanizm rynkowy nie może sprostać istniejącym wymaganiom, szczególnie w okresie przemian systemowych.

Głównym celem „strukturalnej polityki transformacyjnej” powinno być stworzenie rzeczowych i instytucjonalnych warunków konkurencji jako głównego czynnika przemian strukturalnych⁸. W jej sferze działań leży np. eliminacja przedsiębiorstw trwale niewypłacalnych oraz zagospodarowanie ich zasobów, a także prywatyzacja i restrukturyzacja przedsiębiorstw. Podstawowymi obszarami działania strukturalnej polityki transformacyjnej są procesy przekształceń własnościowych i wstępnej restrukturyzacji przedsiębiorstw. Ich powiązanie jest niezbędne, aby w systemie zakorzenił się pluralizm decyzyjny, będący jedną z podstaw gospodarki rynkowej, a także jakościowo nową cechą, odróżniającą ją od systemu socjalistycznego.

2. Transformacja i restrukturyzacja gospodarki Ukrainy – główne etapy

Ukraina jest jednym z największych pod względem ludności terytorium państw Europy. W okresie transformacji gospodarczej, pomimo stosunkowo dobrej „pozycji startowej”, kraj ten zetknął się z licznymi problemami. Jego transformacja do gospodarki rynkowej była wyjątkowo trudna i bolesna.

⁷ A. Karpiński: *Restrukturyzacja gospodarki w Polsce i na świecie*. PWE, Warszawa 1986, s. 20.

⁸ A. Lipowski: *Przemiany strukturalne*. Wydawnictwo Naukowe SEMPER, Warszawa 1994, s. 45.

W gospodarce Ukrainy aktualne były wszystkie odziedziczone po ZSRR deformacje charakterystyczne dla systemu centralnie planowanego⁹. Chodziło tutaj przede wszystkim o dziedzictwo o charakterze organizacyjnym i techniczno-ekonomicznym, a także o problem mentalności, kultury administracyjnej oraz braku infrastruktury rynkowej. Wymogi restrukturyzacji w okresie transformacji determinowały ograniczenie produkcji w nadmiernie rozbudowanych sektorach, zmiany w sposobie funkcjonowania przedsiębiorstw oraz upowszechnianie zorientowanego rynkowo sposobu myślenia.

Proces transformacji i restrukturyzacji gospodarki Ukrainy można podzielić na kilka etapów. Pierwszy z nich czasowo pokrywał się z pierwszymi latami niepodległości. Sytuacja geopolityczna Ukrainy spowodowała jednak, że w tym okresie w debacie publicznej nie przykładano zbyt dużej wagi do kwestii ekonomicznych, koncentrowano się natomiast na tematach związanych z niepodległością¹⁰. Głównym tematem dyskusji była budowa instytucji państwowych. Programy polityki ekonomicznej były jedynie wyrazem sentymentów narodowych i nie zawierały praktycznie żadnych konkretów. Propozycja rozpoczęcia rzeczywistej transformacji gospodarczej nie zdobyła wystarczającego politycznego poparcia¹¹. Okres ten został praktycznie całkowicie stracony dla transformacji. Polityka ekonomiczna nie kierowała się jasno określoną strategią i była zdominowana przez populizm. Gospodarka w dalszym ciągu funkcjonowała więc na podstawie instytucji socjalistycznych. Nie można było mówić o rozpoczęciu restrukturyzacji.

Rezultatem takiej polityki musiało być pogłębienie kryzysu ekonomicznego¹². Krytyczna sytuacja gospodarcza stanowiła impuls do uruchomienia w latach 1994-95 działań stabilizacyjnych oraz pierwszego poważnego programu transformacji. Projektowane reformy obejmowały liberalizację cen, ograniczoną liberalizację wymiany międzynarodowej oraz usprawnienie systemu podatkowego. Żadnych zmian nie wprowadzono natomiast w obszarze polityki społecznej. W tym czasie uruchomiono też zakrojony na szeroką skalę program masowej prywatyzacji. Prowadziła ona jednak do ukształtowania się niekorzystnej z punktu widzenia restrukturyzacji i wzrostu efektywności struktury właściciel-

⁹ Konwergencja modeli ekonomicznych. Polska i Ukraina. Red. M.G. Woźniak, V.I. Chuzhykov, D.G. Lukianenko. Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2009, s. 306-307.

¹⁰ A. Aslund: *Russia's Capitalist Revolution: Why Market Reform Succeeded and Democracy Failed*. Peterson Institute for International Economics, Washington 2007.

¹¹ R.S. Kravchuk: *Ukrainian Political Economy: The First Ten Years*. Palgrave MacMillan, New York 2002, s. 48-50.

¹² V. Pynzenyk: *How to Find a Path for Ukrainian Reforms*. W: *Economic Reform in Ukraine: The Unfinished Agenda*. Red. A. Aslund, G. de Menil, M.E. Sharke. NY 2000, s. 79-80.

skiej, zdominowanej przez drobnych inwestorów, a także pracowników poszczególnych przedsiębiorstw. W efekcie zmiany strukturalne przebiegały w sposób wolny oraz niekonsekwentny.

Wraz z osiągnięciem pierwszych efektów przemian w systemie gospodarczym rozpoczął się kilkuletni okres stagnacji, a nawet zwrot we wprowadzaniu reform rynkowych. Jego przyczyną była głównie polityczna opozycja grup interesu uzyskujących korzyści z utrzymywania *status quo*. Stagnacja ta sprzyjała rozwojowi systemu oligarchicznego. W efekcie wykształciła się specyficzna, symbiotyczna relacja pomiędzy władzą a oligarchami. System ten nazywano „równowagą częściowych reform” bądź „pułapką niedostatecznych reform”¹³. Głównym jej elementem było poparcie oligarchów dla ograniczonych zmian, które jednak nie nadwyręzały ich pozycji. Jednocześnie wykorzystywali oni wsparcie państwa dla rozwoju swoich interesów. Ogromne korzyści z działań typu *rent seeking* wzmocniły ich pozycję ekonomiczną i polityczną. Nieograniczony rozwój tego typu zachowań wyjątkowo negatywnie wpływał na procesy restrukturyzacji.

W międzyczasie rozpoczął się kolejny etap przemian własnościowych, nazywany prywatyzacją „na żądanie”. Coraz większą w niej rolę zaczęły odgrywać tzw. grupy administracyjno-biznesowe¹⁴, składające się z oligarchów posiadających szerokie kontakty z władzami. Przemiany własnościowe zostały przekształcone w źródło ogromnych korzyści dla uprzywilejowanych inwestorów¹⁵. Metoda ta zdominowała przemiany własnościowe przez cały pozostały okres transformacji. Ta forma zmian struktury własnościowej prowadziła do poważnego opóźnienia rozpoczęcia procesów restrukturyzacyjnych, przez co nie były one zdolne do rozwoju nowoczesnej produkcji oraz ekspansji rynkowej.

Układ ten pozostawał stabilny do 1999 r., kiedy to katastrofalna sytuacja ekonomiczna zmusiła oligarchów do zaakceptowania dalej idących działań na rzecz urynkwienia gospodarki. Załamanie udowodniło, że wcześniejsze dostosowania strukturalne były niewystarczające. W strukturalnych podstawach mikroekonomicznych i instytucjonalnych była głęboko zakorzeniona niestabilność. Przyjęty w odpowiedzi na nie program reform zakładał wycofanie się państwa z interwencji w gospodarkę za pomocą subsydiów, a także reformę administra-

¹³ A. Aslund, P. Boone, S. Johnson: Escaping the Under-Reform Trap. IMF Staff Papers, Special Issue, No. 4 (48), International Monetary Fund, Washington 2001, s. 88-108.

¹⁴ ang. business-administrative groups, BAGs.

¹⁵ A. Aslund: Jak budowano..., op. cit.; V. Dubrovskiy, A. Paskhaver, L. Verkhovodova, B. Błaszczuk: Conditions of Resuming and Completing Privatization in Ukraine. Analytical Report and Recommendations for the State Privatization Program. CASE, Kyiv-Warsaw 2007, s. 13.

cyjną oraz działania antykorupcyjne. Koncentrował się on na wprowadzeniu równych warunków konkurencji dla przedsiębiorstw¹⁶. Główne działania skupiały się na reformie administracji rządowej, reformie fiskalnej, energetycznej, prywatyzacji dużych przedsiębiorstw oraz działaniach antykorupcyjnych.

Zakończenie programu zbiegło się w czasie ze znaczną poprawą wskaźników makroekonomicznych¹⁷. W dużej części jednak dobra sytuacja była efektem zjawisk zewnętrznych i tymczasowych, jak np. korzystne ceny eksportu stali. Wzrost napędzany był także przez nadwyższenie równowagi wewnętrznej – rosnącą konsumpcję prywatną, która była efektem luźnej polityki monetarnej i fiskalnej. Niewielkie znaczenie miały natomiast pozytywne efekty wcześniej dokonanych przemian, zwłaszcza prywatyzacji i ograniczonej deregulacji.

Korzystne warunki ekonomiczne nie zostały jednak wykorzystane do przeprowadzenia głębszych zmian strukturalnych. Sytuacja ta sprzyjała petryfikowaniu przestarzałych struktur i ograniczała tempo zmian zwiększających efektywność firm oraz całego systemu. Wbrew oczekiwaniom, po wydarzeniach politycznych związanych z „pomarańczową rewolucją”, nie nastąpiła poprawa sytuacji. Szczególnie niebezpieczna była ciesząca się żywymi przez kilka miesięcy po przełomie idea rewizji wyników prywatyzacji¹⁸. Wywołała ona spowolnienie w inwestycjach i restrukturyzacji przedsiębiorstw, spowodowane niepewnością właścicieli przedsiębiorstw odnośnie stabilności ich praw własności.

Przez pewien okres gospodarka Ukrainy wyglądała stabilnie. Utrzymywał się wzrost gospodarczy, był on jednak połączony ze stagnacją w zakresie przemian instytucjonalnych i strukturalnych. W wykształconych mechanizmach ukryte były potencjalne problemy. Przedsiębiorstwa w bardzo dużym stopniu korzystały z subsydiów i innych form pomocy, nie więc były zmuszone do podejmowania działań na rzecz zwiększania efektywności. Powodowało to ich niską konkurencyjność, a przez to brak możliwości podjęcia przez nie rywalizacji w warunkach rynkowych.

Efektom niestworzenia odpowiedniego klimatu do restrukturyzacji było katastrofalne załamanie gospodarcze, będące efektem światowego kryzysu z lat 2007-2010¹⁹. W 2009 r. gospodarka Ukrainy wpadła w głęboką recesję – PKB

---

¹⁶ A. Aslund: *Ukraine. How Ukraine Became A Market Economy and Democracy*. Peterson Institute for International Economics, Washington, DC 2009, s. 133.

¹⁷ M. Dąbrowski: *Ukraine at Crossroads*, CASE – Center for Social and Economic Research „Studies and Analyses” No. 350, Warszawa 2007, s. 10.

¹⁸ Por. V. Dubrovskiy, A. Paskhaver, L. Verkhovodova, B. Blaszczyk: *Op. cit.*

¹⁹ I. Burakovskiy: *Coping with the Effects of International Financial Crisis*. „Problems of Economic Transition” 2009, Vol. 51, No. 10, s. 84.

skurczyło się o ponad 15%²⁰. Bezpośrednich przyczyn wybuchu kryzysu można upatrywać w polityce pieniężnej, jednak rozmiary recesji były w dużej mierze skutkiem niedociągnięć restrukturyzacji. Ożywienie pojawiło się dopiero w 2010 r.

Pomimo faktu, że załamanie było wyjątkowo jaskrawym dowodem na nieskuteczność polityki przemian transformacyjnych, nie nastąpiły w tym obszarze żadne poważniejsze zmiany. W dalszym ciągu bodźce do zmian restrukturyzacyjnych są słabe, a niezbędne reformy nie są wdrażane. Oznacza to, że w wielu obszarach gospodarki Ukrainy utrzymują się nieefektywne struktury, a cały system ekonomiczny charakteryzuje się niską konkurencyjnością i odpornością na sytuacje kryzysowe.

3. Restrukturyzacja gospodarki Ukrainy – próba oceny

Jednym z najpopularniejszych wskaźników służących do oceny postępów zmian strukturalnych w krajach transformacji jest indeks skonstruowany przez Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR). Obrazuje on postęp poszczególnych krajów w kreowaniu instytucjonalnych podstaw gospodarki wolnorynkowej. Najważniejsze z punktu widzenia restrukturyzacji komponenty oceniane przez ten indeks obejmują postęp w zakresie małej i dużej prywatyzacji, restrukturyzacji przedsiębiorstw oraz polityki konkurencji²¹. Na wykresie 1 przedstawione są wartości wskaźnika dla Ukrainy w latach 1992-2012.

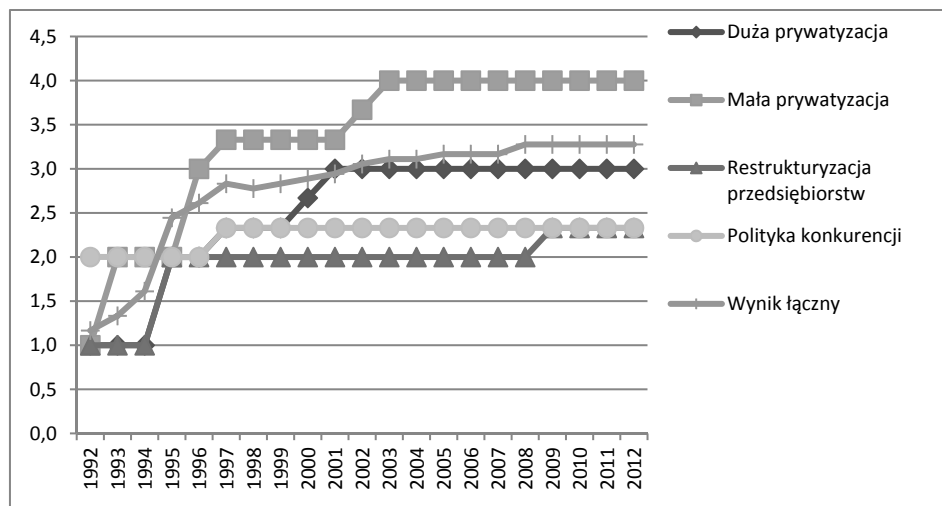
Prezentowane dane potwierdzają tezę o niezadowalającym tempie przemian na Ukrainie. Pewne przyspieszenie można było zauważyć jedynie w latach 1994-1995. W pozostałych okresach zmiany przebiegały bardzo wolno, a w kilku obszarach były niezauważalne. W 2012 r. wartość łącznego wskaźnika dla Ukrainy osiągnęła poziom 3,3. Najwolniejsze zmiany dokonywały się w polityce konkurencji i restrukturyzacji przedsiębiorstw – ich wyniki w 2012 r. wynosiły 2,33. Od 1992 r. postęp w tych obszarach wyniósł jedynie 0,33 pkt. Świadczy to zarówno o wyjątkowo wolnym tworzeniu otoczenia wspierającego dostosowania przedsiębiorstw, jak i nieskutecznym zwiększaniu efektywności oraz konkurencyjności wewnątrz firm.

²⁰ T. Polyvana: International And Domestic Policy Responses To The Financial Crisis In Central And Eastern Europe: Lessons For Ukraine. „Romanian Journal of Political Science” 2010, Vol. 10, No. 1, s. 31.

²¹ Pozostałe komponenty indeksu dotyczą liberalizacji cen oraz otwartości gospodarki. Możliwe oceny mieszczą się w zakresie od 1 (całkowity brak postępów) do 4,33 (sytuacja zbliżona do dojrzałej gospodarki rynkowej).

Wykres 1

Postępy transformacji gospodarczej na Ukrainie według wybranych wskaźników EBOR w latach 1991-2012

Źródło: Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, www.ebrd.pl.

Stan zaawansowania transformacyjnej restrukturyzacji jest więc niezadowalający. Można wymienić wiele rozmaitych przyczyn niepowodzeń, np. zniekształcenia strukturalne warunkujące punkt startowy przemian, wynikającą z nich kapitałochłonność czy społeczną niechęć do instytucji rynkowych²². Wydaje się jednak, że głównym źródłem problemów było realizowanie strategii zorientowanej na umiarkowane tempo przemian. Charakterystycznymi jej cechami były brak systemowego podejścia oraz połowiczność reform, co nieuchronnie powodowało wśród podmiotów gospodarczych zachowania typu *rent seeking*. Na Ukrainie nastąpiła fuzja interesów biznesowych i politycznych grup oligarchicznych. Ich format i skład osobowy był płynny, jednak niezmienną pozostawała ich negatywna rola z punktu widzenia rozwoju gospodarczego oraz interesów państwa. Efektem tego jest bardzo złe, niewspierające rozwoju gospodarczego otoczenie biznesowe.

Podsumowanie

Transformacja gospodarcza jest procesem prowadzącym do całkowitej zmiany istoty systemu gospodarczego. Polega ona na przejściu od gospodarki centralnie sterowanej do rynkowej. Restrukturyzacja gospodarki jest pochodną transformacji.

²² Konwergencja modeli ekonomicznych..., op. cit., s. 307.

Oznacza ona przebudowę jej struktury oraz wdrożenie rozwiązań zwiększających jej efektywność. Ze względu jednak na zniekształcenia strukturalne odziedziczone po poprzednim systemie jest to bez wątpienia zadanie wyjątkowo trudne. Dlatego też niezwykle istotny jest dobór skutecznej strategii reform.

Podsumowując transformację oraz restrukturyzację na Ukrainie, można powiedzieć, że charakteryzował ją brak systemowego podejścia i połowiczność reform. Umiarkowane lub wręcz wolne tempo przemian było wynikiem braku konkretnej strategii i celów. Nieuchronnie rodziło to wśród podmiotów gospodarczych, funkcjonujących w niekonkurencyjnym środowisku, zachowania zmierzające do zagwarantowania sobie pozycji rynkowej poprzez działania niezwiązane ze zwiększaniem efektywności. W efekcie wykształcił się system gospodarczy, w którym dominującą pozycję uzyskało kilka grup oligarchicznych. Grupy te zwiększały swoją siłę polityczną i ekonomiczną oraz wykorzystywały ją do utrzymywania bądź wprowadzania korzystnych dla siebie rozwiązań. Tym sposobem w wielu obszarach gospodarki Ukrainy utrzymują się rozwiązania nieefektywne, a cały system ekonomiczny charakteryzuje się niską konkurencyjnością.

THE PROCESS OF RESTRUCTURING UKRAINE'S ECONOMY IN TRANSITION – CAUSES OF FAILURE

Summary

This article is an attempt to present the restructuring process of the Ukrainian economy in the context of the ongoing transition and tries to assess the reasons for its failure. It deals with the concept of transformation, as well as inherited from the socialist system structural distortion that determine its course. It also describes restructuring process in the context of economic transition. The author analyzes the main stages of economic transition and restructuring process in Ukraine and comes to the conclusion that the main cause of lack of its success was inefficient economic strategy, allowing for consolidation of the inefficient economic structures.